

МЕТАМОВА ГОВІРКОВОЇ ОНОМАСТИЧНОЇ ЛЕКСИКОГРАФІЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ: ОСНОВНІ ПАРАМЕТРИ

Громко Тетяна Василівна

ORCID ID: 0000-0002-4661-4302

канд. філол. наук, доцент кафедри української мови

*Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка, м. Кропивницький, Україна*

Дослідження ономастикону певної мовної системи в парадигмі сучасної лінгвістики дає можливість відповісти на ряд теоретичних питань не лише ономастики, а й діалектології як науки, що репрезентує діалектний узус. Уживання онімів у лексиконі говірки (як реальної мовної системи) екстраполює діалектний матеріал на предмет визначення їх складу та варіантів, поглиблює бачення «співвідношення онімів в ономастичній системі» [1, с. 15], а визначення особливостей функціонування таких одиниць в мовленні, тобто у говірковому дискурсі, демонструє новітню площину дослідження корпусу усного мовлення говірки.

При дослідженні онімів завжди актуальним був лексикографічний аспект, що базувався на анкетних даних. Новизною дослідження говіркового дискурсу є вилучення ономастичного матеріалу з текстового корпусу говірки, що укладався на основі фіксації усного мовлення говірконосіїв, адже він містить різнобічну лінгвістичну, історичну, культурологічну інформацію [7], значущу для дослідників різних галузей гуманітарного знання, що орієнтує такий матеріал на укладання ономастичного лексикографічного підкорпусу говірки.

Спостереження за українською лексикографічною практикою, фіксація системи онімів відображається у великому класі словників, серед яких антропонімічні, зоонімічні, топонімічні, гідронімічні тощо. У діалектології переважно описується онімна система регіону, діалекту; при цьому ономастикон говірки допоки не був предметом словникового опису, хоча питання верифікації онімів в лексиконі говірки порушувалися.

Лінгвістична інтепретація на основі звернення до мовної практики реальних носіїв мови реальних мовних колективів у часі й просторі (див. приклади диференційних словників досліджуваної автором говірки [2], [3]) спонукає до лексикографування онімів одного з найменших сегментів діалектного членування мовлення – говірки, яке підтверджене автором рядом власних розвідок [4], [5], [6] та поточним укладанням авторського «Словника онімів степової говірки с. Піщаний Брід Центральної України».

Специфіка ономастичних лексикографічних матеріалів для класифікації та укладання словника полягає: (1) у т.зв. «токенізації» Корпусу мовлення говірконосіїв, тобто вилученні з говіркового мовлення усіх можливих фонетичних і граматичних форм онімів; (2) в опрацюванні матеріалу анкет для збирання ономастичного матеріалу; (3) у вилученні ономастичного матеріалу зі зводів місцевих офіційних та інших записів (метричних книг, актів реєстрації цивільного стану, карт, культурологічних записів тощо).

Ефективність лексикографічного методу при цьому підкреслюється

оформленням ономастичного словника як окремого від повного словника говірки (тезауруса), що є своєрідністю його лексикографічної параметризації: а) включення до нього усіх розрядів власних назв – від антропонімів і топонімів, мікротопонімів до кличок тварин, позначень марок побутової техніки, назв установ та ін.; б) подання відповідного на рівних правах літературних, загальноукраїнських і територіально обмежених у вживанні, вузькоговіркових одиниць, високочастотних і рідкісних онімів, одиниць активного і пасивного словникового запасу та ін.; в) відображення фонетичних та граматичних говіркових явищ, що представлені в номінальній лексиці (наприклад, вокативів); г) вказування розряду оніма, функціональну характеристику, системні зв'язки лексикографованих одиниць – варіантні, мотиваційні, омонімічні тощо.

Таким чином, запропонована метамовна ономастична лексикографічна організація відображає говіркову парадигму вживання онімів у повному обсязі й орієнтує на укладання «Словника онімів степової говірки с. Піщаний Брід Центральної України», що стане першим українським діалектологічно-ономастичним досвідом заповнення цієї лакуни у всебічному дослідженні феномена говірки в лексикографічному аспекті. Адже саме дискурсивне вживання власних назв, що передається у контекстах-ілюстраціях, демонструє метамовну рефлексію говірки у відношенні до онімів як особливого класу слів, що є актуальним для сучасної лінгвістичної парадигми вивчення діалектної мови.

Список використаних джерел:

1. Горпинич, В. О. & Корнієнко, І. А. (2006). *Антропонімія Дніпровського Припоріжжя і суміжних регіонів України*. Монографія. Дніпропетровськ; Николаїв.
2. Громко, Т. (2018). Матеріали до словника говірки села Піщаний Брід Добровеличківського району Кіровоградської області. *Ф. Лінгвостилістичні студії*. Вип. 9. 47-62.
3. Громко, Т. (2019). Матеріали до словника говірки села Піщаний Брід Добровеличківського району Кіровоградської області. *А. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*. Серія: Філологія (мовознавство). Вінниця. Вип. 29. 83-95.
4. Громко, Т. В. (2016). Ваконіми села Піщаний Брід Добровеличківського району Кіровоградської області. *Лінгвостилістичні студії*. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки. Вип. 5. 53-59.
5. Громко, Т. В. (2018). Кіноніми у говірковому мовленні Центральної України. *Філологічні науки: сучасні тенденції та фактори розвитку* : Міжнародна наукова-практична конференція, м. Одеса, 21-22 грудня 2018 року. Одеса : Південноукраїнська організація «Центр філологічних досліджень». 10-12.
6. Громко, Т. В., Громко, Є. А. (2018). Феліноніми у говірковому мовленні Центральної України. *Крок у науку* : Збірник статей IV Всеукраїнської наукової шкільної конференції 26–27 квітня 2018 року. Дніпро. 173-177.
7. Шепель, Ю. О. (ред.) (2014). *Етнокультурні тенденції розвитку народів Нижньої Наддніпряни на початку XXI століття*. Монографія. Дніпропетровськ: Дніпропетр. нац. ун-т ім. О. Гончара.